

SYMPOZJUM KATECHETYCZNE
„DYSCYPLINA NA LEKCJI RELIGII”

WSD TS, Kraków, 12 grudnia 2005 r.

W sobotę, 12 grudnia 2005 r., odbyło się w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie 5. Sympozjum Katechetyczne poświęcone problematyce dyscypliny na lekcji religii. W sympozjum uczestniczyło prawie 100 osób, w tym księża pracujący na placówkach salezjańskich, wykładowcy i klerycy seminarium krakowskiego, siostry zakonne (5 sióstr) oraz katecheci świeccy (7 osób). Sympozjum przygotowała Podkomisja do Spraw Katechizacji Inspektorii Krakowskiej na czele z jej przewodniczącymi: obecnym ks. R. Bieleniem i poprzednim ks. J. Gorajem.

Sympozjum zainaugurowane zostało mszą św. w kaplicy seminaryjnej, homilię wygłosił ks. lic. W. Krawczyk, wikariusz inspektorialny. Kaznodzieja w homilii podkreślił znacznie w katechezie osoby katechety i jego postawy, w tym zwłaszcza postawy wiary, w powodzeniu akcji katechetycznej. Po śniadaniu rozpoczęła się pierwsza, półtoragodzinna tura warsztatów katechetycznych dla kleryków teologii oraz części księży. Warsztaty te poprowadził pan Zbigniew Barciński, trener Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA z Lublina.

Warsztaty miały na celu zwiększenie u katechetów umiejętności wprowadzenia porządku na lekcji. Aby to osiągnąć, prowadzący zrobił krótkie wprowadzenie w problematykę przez zadawanie pytań, wśród których było m.in. pytanie, w jaki sposób uczniowie „rozwalają” lekcję, czy też na czym polega porządek na lekcji itp. Aby pomóc katechetom uczestniczącym w warsztatach, uchwycić stosowaną przez nich w praktyce strategię w dziedzinie dyscypliny, rozpoczęto pracę w czteroosobowych grupach, za pomocą innych katechetów „wylawiano” strategie stosowane przez poszczególne osoby, a następnie wspólnie omówiono mocne i słabe strony danej postawy wychowawczej, podpowiadając, co powinno się zmienić w celu lepszego stosowania dyscypliny w klasie przez danego katechetę.

O godz. 10³⁰, w auli seminaryjnej nastąpiło oficjalne rozpoczęcie sympozjum. Po przywitaniu zebranych przez prowadzącego sympozjum ks. dra R. Bielenia, głos zabrał ks. wikariusz W. Krawczyk, który zaakcentował pierwszeństwo osoby Boga w katechezie i rolę katechety jako świadka Boga. Pierwszy wykład, zatytułowany *Dyscyplina na lekcji religii*, wygłosił mgr Z. Barciński, który najpierw przedstawił ogólnie sytuację panującą we współczesnej polskiej szkole, ilustrując problematyczne zachowania uczniów danymi socjologicznymi. Następnie prelegent ukazał postawy przyjmowane przez poszczególnych katechetów, wyróżniając wśród nich dwie skrajne grupy zachowań – surową i pobłażliwą. Po omówieniu przykładowych zachowań wymienionych dwóch grup katechetów zaproponował słuchaczom swoistą „trzecią drogę” w stosowaniu dyscypliny, która unika zarówno skrajności strategii miękkiej, jak i twardej. Mottem tej trzeciej strategii są słowa – „Trwalszy niż diament, czulszy od matki”. Katecheta, na wzór Jezusa Chrystusa i wielu świętych (np. ks. Bosko), powinien poszukiwać tej „trzeciej drogi”.

Drugi wykładowca, pani mgr Ewa Kosińska, omówiła temat *Dyscyplina na katechezie w aspekcie psychologicznym*. E. Kosińska, omawiając podłoże psychologiczne zachowań zarówno uczniów, jak i osób katechizujących, skupiła się najpierw na wychowaniu do dyscypliny świadomej, następnie na odpowiednim motywowaniu uczniów do zdobywania wiedzy oraz na postawach nauczycieli sprzyjających bądź niesprzyjających przebiegowi zajęć, zachęcała słuchaczy do prezentowania pozytywnych postaw wychowawczych. Wykład był bogato ilustrowany slajdami multimedialnymi.

Po krótkiej przerwie przeprowadzono trójgłos katechetyczny – świadectwa stosowania w swojej codziennej pracy dyscypliny na lekcji religii. Najpierw głos zabrał przedstawiciel księży (ks. Krzysztof Matuszewski), następnie siostr zakonnych (s. Małgorzata Opryszek), a potem katechetów świeckich (pani Maria Soja z Lublina i pan Bogdan Czekański z Przemyśla). Wszyscy występujący zwracali uwagę na znaczne trudności, jakie niesie współcześnie katechizacja w szkołach państwowych jednocześnie podkreślali, że w dzisiejszej szkole potrzebny jest bardzo duży wysiłek psychiczny osoby katechizującej, aby zachować dyscyplinę wśród uczniów i jednocześnie móc prowadzić katechezę. B. Czekański, mówił o katechezie wśród dzieci niepełnosprawnych, przedstawił specyficzne trudności w tego typu przekazie wiary.

Kolejnym punktem programu była otwarta dyskusja uczestników sympozjum poświęcona zagadnieniu „Katecheta surowy czy wyrozumiały – co lepsze dla dyscypliny?”, którą poprowadził ks. dr J. Goraj. Postawione pytanie wywołało znaczne poruszenie wśród uczestników sympozjum, którzy opowiadali się w większości za „złotym środkiem” w dyscyplinie, jednocześnie ilustrując stawiane tezy przykładami ze swojej praktyki katechetycznej. Uczestnicy dyskusji podkreślili znaczną różnicę istniejącą w dziedzinie dyscypliny w szkołach państwowych i w szkołach prowadzonych przez Kościół (zwłaszcza w naszych szkołach salezjańskich). Podkreślali, że w szkołach państwowych praca katechetyczna jest o wiele cięższa, wymaga większego wysiłku katechety i jego zaangażowania, że o wiele więcej czasu potrzeba poświęcić problemom dyscypliny niż w szkołach katolickich. Mówiono o potrzebie wsparcia katechety ze strony jego przełożonych czy to świeckich, czy zakonnych w czasie wybuchających co pewien czas problemów dyscyplinarnych. W dyskusji podkreślono, że w dziedzinie dyscypliny najwięcej zależy jednak od osobowości katechety i jego postawy. Gorącą wymianę poglądów zakończyła przerwa obiadowa, po której odbyła druga tura warsztatów katechetycznych dla osób przyjezdnych, spoza Łosiówki, prowadzona ponownie przez Z. Barcińskiego.

W ramach sympozjum odbyło się też spotkanie Podkomisji ds. Katechizacji, która bardzo pozytywnie przyjęła duże zainteresowanie uczestników tematyką sympozjum i zaproponowała, aby tematyka przyszłorocznego sympozjum katechetycznego oscylowała wokół zagadnień metody w katechezie (zwłaszcza nowych metod) oraz aby termin sympozjum był w przyszłym roku wcześniejszy (np. 4 lub 25 listopada 2006 r.). Można żywić nadzieję, że kolejne, VI Sympozjum Katechetyczne na Łosiówce będzie równie udane.

ks. Robert Bieleń SDB

OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE I FORMY KSZTAŁCENIA ORGANISTÓW

ZJAZD STOWARZYSZENIA
POLSKICH MUZYKÓW KOŚCIELNYCH

Kokoszyce, 12–14 września 2006 r.

Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych (dalej SPMK) jest stosunkowo młodym zrzeszeniem, które skupia w swoich szeregach muzyków – zarówno duchownych, jak i osoby świeckie. W statucie SPMK czytamy, że członkami Stowarzyszenia mogą być praktykujący katolicy związani z uprawianiem muzyki sakralnej, z wyższym wykształceniem muzycznym lub muzykologicznym¹. Idea powołania zrzeszenia zrodziła się w 1999 r., podczas zjazdu Sekcji Wykładowców Muzyki Kościelnej w Konstancinie – Jeziorniej. Wtedy to, na wniosek głównego inicjatora pomysłu – ks. prof. dr. hab. Ireneusza Pawlaka, gremium Sekcji podjęło decyzję o powołaniu do życia nowego stowarzyszenia. Wybrano wówczas Zarząd Tymczasowy w składzie: ks. Ireneusz Pawlak, ks. Andrzej Filaber, Remigiusz Pospiech, ks. Antoni Reginek, ks. Andrzej Zajac, ks. Piotr Paćkowski i ks. Robert Tyrała. Jego głównym zadaniem było opracowanie statutu Stowarzyszenia². Spotkanie założycielskie SPMK odbyło się we wrześniu 2000 r. w Trzebnicy. Zatwierdzono wówczas statut i zdecydowano o działaniach zmierzających w kierunku legislacyjnego uwierzytelnienia nowego stowarzyszenia, co ostatecznie nastąpiło 29 czerwca 2001 r. Wcześniej pełną aprobatę tej idei wyraził ordynariusz diecezji opolskiej, abp prof. dr. hab. Alfons Nossol, który jednocześnie wyraził zgodę, by siedzibą Stowarzyszenia została stolica diecezji – Opole³.

Pierwsze Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych odbyło się w Sikorzu koło Płocka we wrześniu 2001 r. Gremium tworzyło wówczas 47 osób. Zasadniczą część obrad wypełniły wystąpienia referentów – ogłoszono 6 referatów i przedstawiono 4 sprawozdania⁴. Dominantą jednak zjazdu były zagadnienia związane z funkcjonowaniem Stowarzyszenia, uwieńczone ukonstytuowaniem się zarządu SPMK. Zgodnie w wyniku głosowania pierwszym prezesem Stowarzyszenia został ks. prof. dr. hab. Ireneusz Pawlak z Lublina. Zarząd został wybrany na kadencję 2001–2005. Od tego momentu członkowie Stowarzyszenia spotykają się regularnie każdego roku.

Zasadnicze cele Stowarzyszenia to: troska o dobro i piękno muzyki sakralnej; badanie, kulturowanie i upowszechnianie muzyki sakralnej; rozwijanie i promowanie wszelkich inicjatyw, postaw i działań sprzyjających podnoszeniu ogólnego poziomu kultury muzycznej; działanie na rzecz środowiska członkowskiego, jego integracji i jego potrzeb⁵. Jak czytamy w statucie są one realizowane zgodnie z wolą i potrzebami swoich członków przez: wypowiedanie się w istotnych kwestiach dotyczących muzyki sakralnej; promowanie zasad odnowionej liturgii; wydawanie opinii na temat kompozycji liturgicznych oraz wydarzeń powiązanych z wykonywaniem muzyki sakralnej; wydawanie publikacji; organizację kongresów, sympozjów, odczytów propagujących i wyjaśniających muzykę sakralną; współpracę z osobami i instytucjami w zakresie zbierania informacji i wymiany doświadczeń w dziedzinie uprawiania muzyki sakralnej; doradztwo i pomoc organizacyjną oraz kształcenie członków i innych podmiotów zainteresowanych działalnością Stowarzyszenia; współ-

---

¹ *Statut Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych*, Rozdział 2: *Członkowie Stowarzyszenia*, art. 7.1. W dalszej części Statutu (art. 7.2) czytamy, że w uzasadnionych wypadkach Zarząd ma prawo przyjmując na członka zwyczajnego Stowarzyszenia osobę nie spełniającą kryterium art. 7.1.

² G. Poźniak, *Historia Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych*, zob. w: *Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych w latach 2001–2005*, G. Poźniak (red.), Biuletyn nr 1, Opole – Lublin, s. 33–34.

³ Tamże, s. 35.

⁴ Tamże.

⁵ *Statut Stowarzyszenia ...*, art. 1.1.

pracę i wzajemną pomoc członków Stowarzyszenia i inne działania sprzyjające rozwojowi statutowych celów Stowarzyszenia⁶.

W swojej krótkiej historii SPMK zorganizowało już kilka ważnych sympozjów i jeden kongres. Jednym z nich było międzynarodowe sympozjum *Historia i współczesność muzyki liturgicznej w Polsce* zorganizowane wraz z *Consotatio Internationalis Musicae Sacrae*, z okazji 100-lecia wydania przez papieża Piusa X Motu proprio *Inter pastoralis officii sollicitudines*. Odbyło się ono we wrześniu 2003 r. w Lublinie. Ważnym osiągnięciem Stowarzyszenia było zorganizowanie I Ogólnopolskiego Kongresu Muzyki Liturgicznej *Musicam Sacram Promovere*, który odbył się w Krakowie we wrześniu 2004 r. Znakomicie przygotowany kongres zgromadził setki muzyków kościelnych i muzykologów z Polski i zza granicy. Okazją do jego zorganizowania było 1400-lecie śmierci św. Grzegorza Wielkiego oraz 25-lecie Instrukcji Episkopatu Polski *O muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim Drugim*. Było to wydarzenie historyczne – podkreślał Prezes SPMK, ks. prof. Pawlak – gdyż ostatni Kongres Muzyki Kościelnej odbył się w Częstochowie w 1959 r.⁷ Innym przedsięwzięciem SPMK była interdyscyplinarna konferencja naukowa zorganizowana wraz z Sekcją Wykładowców Liturgiki, Sekcją Wykładowców Sztuki Sakralnej oraz Pracowników Muzeów Kościelnych, przeprowadzona w 10-lecie istnienia periodyku „Liturgia Sacra”. Odbyła się ona tym razem w Opolu we wrześniu 2005 r. W tym też roku upłynęła kadencja Zarządu SPMK i dlatego w czasie tego zjazdu wybrano także nowy jego skład, którego przewodniczącym został ks. dr hab. Antoni Reginek z Katowic. Obecnie Stowarzyszenie zrzesza w swoich szeregach około stu członków.

Działalność zrzeszenia realizuje się w dwóch zasadniczych zakresach: teoretycznym i praktycznym. Dlatego te obie płaszczyzny na każdym walnym zgromadzeniu zajmują pilną uwagę wszystkich. Uczestnicy mają okazję wysłuchać kilku referatów mających charakter teoretyczno-informacyjny bądź stricte naukowy, inne zaś wystąpienia i dyskusje dotyczą konkretnych zagadnień od strony praktycznej. Specyfiką zjazdów jest ponadto wzorcowo przygotowana liturgia (Eucharystia i nabożeństwa) oraz towarzyszące twórczym spotkaniom koncerty.

Tegoroczne spotkanie Stowarzyszenia odbyło się 12–14 września, w ośrodku rekolekcyjnym archidiecezji katowickiej w Kokoszycach. Pierwszego dnia, przed kolacją, uczestnicy odśpiewali uroczyste *Veni Creator*, rozpoczynając tym samym kolejny zjazd SPMK. Przewodniczący Zarządu, ks. dr hab. Antoni Reginek, powitał wszystkich przybyłych i przedstawił program trzydniowych obrad. Po kolacji wszyscy udali się do pobliskiego Pszowa, gdzie znajduje się sanktuarium Matki Bożej Uśmiechniętej. Tam, w przepięknej bazylice – po intensywnej próbie śpiewów – celebrowano Nieszpory Maryjne, którym przewodniczył ks. prof. dr hab. Ireneusz Pawlak. Jeszcze tego samego wieczoru uczestnicy mieli możliwość wysłuchania koncertu. Był to recital organowy, którego wykonawcą był organista bazyliki pszowskiej, Arkadiusz Popławski. Poza dziełami wielkich mistrzów muzyki organowej Artysta wykonał pięcioczęściową, własną improwizację organową na temat pieśni Feliksa Nowowiejskiego *Matko Piekarska*. Po koncercie odśpiewano Apel Jasnogórski, a uczestnicy zjazdu powrócili do Kokoszy. Dzień zakończył się nieformalnym spotkaniem biesiadnym.

Następnego dnia, po jutrzni i śniadaniu, odbyła się pierwsza sesja wykładowa i dyskusyjna nt. „Ogólne założenia programowe kształcenia organistów”. W informatorze zjazdu SPMK w Kokoszycach ks. A. Reginek wyartykułował następujące pytania: „Czy organy piszczałkowe, jako królewski instrument rozbrzmiewający w Kościele od wieków, są dziś otaczane należnym szacunkiem i godnością? Czy muzyka tego instrumentu faktycznie dodaje dziś blasku kościelnym obrzędom i podnosi umysły i serca wiernych ku Bogu? (por. KL 120). Jaki jest status organisty w dobie obecnej? Czy spełnia on właściwie swoją ważną liturgiczną misję? Na ile zróżnicowane formy kształcenia organistów przynoszą odpowiednie efekty? W jaki sposób można skonsolidować podejmowane wysiłki, aby muzyka wykonywana w naszych świątyniach faktycznie osiągnęła wymiar doskonało-

⁶ Tamże, art. 5.1.

⁷ Por. G. Poźniak, dz. cyt., s. 39.

ści?”⁸ Są to zasadnicze pytania z całej serii problemów, które nurtują muzyków kościelnych. Tym właśnie zagadnieniom poświęcono pilną uwagę podczas wykładów i paneli dyskusyjnych.

Sesję tematyczną, na którą złożyły się dwa wystąpienia, prowadził ks. prof. Andrzej Zając z Tarnowa. Ksiądz mgr Kazimierz Dąbrowski SDB, w swoim wystąpieniu zatytułowanym „Praktyka liturgiczno-muzyczna”, skupił się na doświadczeniu z pracy w Salezjańskiej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II stopnia w Lutomiersku. Ośrodek ten w swoich głównych założeniach nawiązuje do tradycji słynnej przed laty Salezjańskiej Szkoły Organistowskiej w Przemyślu, która przez władze komunistyczne zlikwidowana została w 1963 r. Podobny charakter prezentuje także druga placówka, pozostająca pod opieką księży salezjanów, mianowicie Salezjańska Szkoła Organowa – Szkoła Muzyczna II stopnia im. ks. Augusta Hlonda w Szczecinie. Prelegent przedstawił podstawowe założenia szkoły w Lutomiersku, m.in.: kształtowanie w wielu płaszczyznach wokalnoinstrumentalnych, umiejętność poprawnego wykonywania śpiewu (emisja), znajomość repertuaru. Wskazał także na zasadniczą wiedzę, jaką powinien posiadać organista: znajomość dokumentów Kościoła na temat muzyki liturgicznej, akompaniament do śpiewu, akompaniament do śpiewu solowego, umiejętność akompaniowania chórowi, umiejętność obcowania z mikrofonem, poprawna dykcja i emisja głosu, czy też rejestracja instrumentu. Ksiądz Dąbrowski omówił także w detalach profil szkoły lutomierskiej.

Drugie wystąpienie, ks. prof. dra Andrzeja Filabera z Warszawy, nosiło tytuł „Przygotowanie organistów w dziedzinie chorału gregoriańskiego i prawodawstwa liturgicznego”. Prelegent jest kierownikiem warszawskiego Ośrodka Szkolenia Organistów, mającego duże doświadczenie w procesie szkolenia organistów. W referacie mówił o treściach programowych nauczania muzyków kościelnych w płaszczyźnie chorału, na które składają się m.in.: ABC chorału, poznanie podstaw, stopy metryczne (cheironomia), tonacja i modalność, akompaniament chorałowy, harmonia modalna, formy muzyki chorałowej, rozumienie liturgii, kwestia psalmodii, ordinarium oraz proprium Missae, poznanie notacji (księgi liturgiczne), umiejętność korzystania z *Graduale Romanum*, *Triplex*, itp. Wskazał także na cele, metody i sposoby nauczania chorału gregoriańskiego. Nawiązując do prawodawstwa muzyki liturgicznej, ks. Filaber podkreślił, że celem zasadniczym nauczania jest poznanie historycznych i aktualnych dokumentów Kościoła nt. muzyki liturgicznej. Przypomnił najważniejsze dokumenty Kościoła i wyjaśniał, dlaczego tak ważne jest ich poznanie.

Przed południem odbyła się także dyskusja nt. problemów podjętych w wykładach. Po przerwie na obiad odbyło się posiedzenie Zarządu oraz otwarte zebranie członków SPMK dotyczące planów i zamierzeń Stowarzyszenia. W czasie tego spotkania m.in. nadano tytuł Honorowego Prezesa ks. prof. dr. hab. Ireneuszowi Pawlakowi – pierwszemu prezesowi i inicjatorowi Stowarzyszenia. Ksiądz Pawlak otrzymał także okolicznościowy dyplom z wyrazami uznania za dotychczasowe, niezwykle aktywne wysiłki podejmowane w trosce o czystość i piękno śpiewów liturgicznych. Zarząd SPMK przyznał także Dyplom Honorowy, nieobecnemu na zjeździe ze względów zdrowotnych, ks. prof. dr. hab. Karolowi Mrowcowi, za wielkie zaangażowanie w działalności Stowarzyszenia oraz ogromny wkład w dziedzinie badań muzykologicznych i pielęgnowaniu muzyki liturgicznej. Podczas obrad zabrali głos niektórzy przedstawiciele zarządu: ks. dr Grzegorz Poźniak przedstawił pierwszy numer wydanego „Biuletynu Stowarzyszenia”; ks. dr Stanisław Garnczarski mówił nt. nowo założonej strony internetowej SPMK; ks. dr Franciszek Koenig zrelacjonował aktualną sytuację finansową Stowarzyszenia. Ponadto przewodniczący Komisji Kwalifikacyjnej, prof. dr hab. Stanisław Dąbek, przedstawił zebrany nowo przyjętych członków Stowarzyszenia. Natomiast ks. dr Robert Tyrała, prezydent Polskiej Federacji *Pueri Cantores*, poinformował o organizowanym w przyszłym roku Międzynarodowym Kongresie tej Federacji w Krakowie.

---

⁸ A. Reginek, *Słowo wstępne*, w: W. Hudek, *Informator Zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych, Kokoszyce, 12–14 IX 2006*, Kokoszyce–Żory 2006, s. 3.

Ostatnim punktem programu tego dnia była msza św., w bazylice pszowskiej, koncelebrowana pod przewodnictwem biskupa dra Stefana Cichego z Legnicy, przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Ordynariusz Legnicki chętnie uczestniczy w zjazdach SPMK, okazując w ten sposób swoje duchowe poparcie dla Stowarzyszenia. W panelach dyskusyjnych często zabiera głos, przekazując cenne uwagi i spostrzeżenia dotyczące troski o właściwy poziom muzyki liturgicznej. Podczas liturgii eucharystycznej wystąpił zespół wokально-instrumentalny *Pro Arte Ecclesiastica* pod kierunkiem Janusza Muszyńskiego. Muzycy włączyli się w uroczystą modlitwę, wykonując *Missae brevis in G* (KV 49) W.A. Mozarta i inne jego kompozycje, np. słynne *Ave verum*.

Trzeci i zarazem ostatni dzień zjazdu muzyków kościelnych – w święto Podwyższenia Krzyża – rozpoczął się poranną mszą św., tym razem w kaplicy ośrodka rekolekcyjnego. Koncelebrze przewodniczył ks. mgr Zbigniew Rogala z Kielc, wieloletni wykładowca muzyki kościelnej w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach. Główny celebrians wygłosił również homilie.

Przewidzianą w programie tego dnia sesję wykładową prowadził prof. Jerzy Kurcz z Krakowa, a jej tematyka dotyczyła różnych form kształcenia organistów. Pierwszym prelegentem był ks. mgr lic. Bogdan Kicinger. Temat tego wystąpienia nosił tytuł: „Specyfika i problemy w kształceniu organistów w ramach studium organistowskiego”. Książd Kicinger zarysował słuchaczom pięcioletni program kształcenia organistów, jaki realizowany jest w ośrodku gliwickim. Wskazał także na pilną potrzebę stworzenia nowego, ogólnopolskiego projektu i regulaminu kształcenia organistów, który zostałby opracowany na podstawie doświadczeń ze wszystkich tego typu diecezjalnych ośrodków w Polsce.

Drugi wykład, nt. „Kształcenia organistów w ramach szkół muzycznych II stopnia”, przygotował dr Wiesław Delimat z Krakowa. Wykazał m.in., że wykształcenie muzyka kościelnego w ramach państwowej szkoły muzycznej II stopnia nie jest możliwe, z racji chociażby programu, który takiego nauczania nie przewiduje. Profesjonalne przygotowanie organisty wymaga zatem oddzielnego kształcenia. Istnieją już nieliczne szkoły organistowskie na prawach państwowych (w ramach szkół muzycznej II stopnia), które mają najczęściej autorski program nauczania i to znacznie rozszerzony o przedmioty dotyczące bezpośrednio wiedzy, która dla organisty kościelnego jest niezbędna. W. Delimat jako przykład przywołał w tym momencie szkołę tego typu w Krakowie, gdzie jest dyrektorem. Powiedział, że absolwenci tego ośrodka, poza dyplomem ukończenia szkoły muzycznej II stopnia otrzymują także dyplom ukończenia szkoły organistowskiej z podpisem samego kardynała, ordynariusza metropolii krakowskiej.

Ostatni wykład zaprezentował dr Władysław Szymański z Mikołowa, dotyczył on „Kształcenia organistów w ramach Akademii Muzycznej”. W referacie prelegent omówił program nauczania organistów na poziomie akademickim. Podkreślił, że tutaj największy nacisk położony jest na harmonizację i umiejętność dokonywania transpozycji utworów. Zwrócił uwagę, że niesłusznie utrwalili się schemat, iż organista wirtuoz zazwyczaj postrzegany jest wyżej niż organista kościelny. Prelegent wykazał, że praktycznie nie ma żadnej różnicy między jednym a drugim, gdyż profesjonalnie przygotowany organista kościelny jest jednocześnie znakomitym wirtuozem.

Po serii wykładów nastąpiła dyskusja dotycząca problemów poruszanych przez prelegentów. W prezentowanych wypowiedziach zarówno po pierwszej, jak i drugiej sesji wykładowej dało się zauważyć wyraźną troskę muzyków kościelnych o profesjonalizm, piękno i godność muzyki liturgicznej. Najczęściej podkreślano konieczność zajęcia się pilnie sprawami stałej formacji organisty i jego statusu. Temu zagadnieniu zostanie najprawdopodobniej poświęcony przyszłoroczny zjazd SPMK.

Można powiedzieć, że Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych stanowi elitarnie gremium muzyków kościelnych: profesorów wyższych uczelni, wykładowców szkół muzycznych, wykładowców z seminariów duchownych i ośrodków szkolenia organistów, nauczycieli w szkołach elementarnych i animatorów życia muzycznego w parafiach, itp., którym bardzo zależy na podniesieniu poziomu muzyki liturgicznej. Dokładają największych starań, by jak najlepiej formować organistów i liderów muzycznych odpowiadających za ten ważny sektor we wszystkich ośrodkach parafialnych. To oni przecież mają decydujący wpływ na jakość śpiewu i tym samym liturgii, która

zawsze powinna być piękna i święta, gdyż chodzi o oddawanie czci samemu Bogu i podnoszenie umysłów i serc wiernych ku Stwórcy Dobra i Piękną. Należy wyrazić życzenie, żeby dynamiczna działalność Stowarzyszenia i jego apele znajdowały odpowiedni posłuch przede wszystkim wśród osób duchownych, które w pierwszym rzędzie odpowiadają za jakość liturgii tak licznie celebrowanych w naszych kościołach.

ks. Krzysztof Niegowski SDB
UKSW, Warszawa

KONFERENCJA NAUKOWA
„ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE W XX WIEKU.
DZIAŁALNOŚĆ – IDEOLOGIA – STRUKTURY –
POLSKIE ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE OD 1945 R.”

Toruń, 29 września 2006 r.

29 września 2006 r., w gmachu Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, mieszczącego się na ul. Batorego 39, odbyła się konferencja naukowa pt. *Organizacje młodzieżowe w XX wieku. Działalność – ideologia – struktury*. Zorganizowana ona została przez Instytut Historii i Archiwistyki, przy udziale Koła Naukowego Doktorantów UMK. Stała się ona okazją do ukazania wyników i kierunków dotychczasowych badań nad organizacjami młodzieżowymi w Polsce w XX w. oraz wymiany myśli i poglądów przez liczne grono młodych naukowców z różnych ośrodków naukowych w kraju.

Wszystkich zgromadzonych uczestników powitał kierownik naukowy konferencji prof. Mariusz Wołos (UMK), który podkreślił roboczy charakter Konferencji, gdyż w zasadzie jej uczestnikami byli praktycznie sami referenci. Następnie poprosił o zabranie głosu mgr. Patryka Tomaszewskiego (UMK), który zapoznał uczestników ze sprawami technicznymi związanymi m.in. z kolejnością poszczególnych wystąpień. Poinformował ponadto zgromadzonych, że wszystkie referaty zostaną opublikowane w kolejnym tomie serii: *Historia i Polityka*.

Przystąpiono następnie do obrad plenarnych, w których trakcie zaprezentowano trzy referaty dotyczące europejskich organizacji młodzieżowych.

Sesję zainaugurowało wystąpienie dr. Arkadiusza Czwołka (UMK), który przedstawił referat zatytułowany *Organizacja Młodzieży Białoruskiej „Żubr” w latach 2001–2006*. Pokrótkę omówił historię tej organizacji (powstała 14 I 2001 r.), genezę jej nazwy, strukturę, cele (odsunięcie od władzy Łukaszenki, a następnie demokratyzacja kraju), metody działalności (manifestacje, happeningi, rozdawanie prasy opozycyjnej i in.) oraz skalę represji, która dotknęła jej członków. Podsumowując, podkreślił sukces tej organizacji, która nie tylko przyczyniła się do aktywizacji młodzieży na Białorusi, ale również została dostrzeżona w Europie.

Kolejne dwa referaty dotyczyły jugosłowiańskich organizacji młodzieżowych. Pierwszy z nich *Związek Komunistycznej Młodzieży Jugosławii i jego bohater Ivo – Lola Ribar* wygłosił mgr Hubert Stys (UMK). Omówił historię tej organizacji (została powołana 10 X 1919 r. w Zagrzebiu), jej współpracę z Międzynarodówką Komunistyczną oraz Komunistyczną Partią Jugosławii, program, likwidację w 1936 r., następnie jej odbudowę w 1937 r. przy aktywnym udziale Ivo – Loli Ribara (ur. w 1916 r.), który kierował nią aż do swej śmierci w 1943 r. Krótko przypomniał następnie dzieje jugosłowiańskich organizacji młodzieżowych po II wojnie światowej: połączenie w grudniu 1948 r., kolejne przekształcenie w 1963 r. w Związek Młodzieży Jugosławii, a następnie w Socjalistyczny Związek Młodzieży Jugosławii.

Następnie Miłoś Zečević (student V roku historii UMK) przybliżył zgromadzonym zagadnienia związane z genezą oraz historię i główne kierunki działania *Młodzieżowych organizacji nacjonalistycznych w międzywojennej Jugosławii*.

Po zakończeniu wystąpień prowadzący obrady plenarne prof. M. Wołos otworzył dyskusję. Jako pierwszy głos zabrał dr Mariusz Mazur (UMCS w Lublinie), który nawiązując do referatu dr. A. Czwołka, podzielił się refleksją dotyczącą członków organizacji „Żubr”, których miał okazję poznać. Według niego są to osoby nastawione bardzo optymistycznie do swojej działalności rzeczywistości panującej na Białorusi. Doktor Joanna Sadowska (Uniwersytet w Białymstoku) spytała z kolei M. Zečevica odnośnie do używanego przez niego pojęcia organizacje faszystowskie, które zapewne występuje w literaturze jugosłowiańskiej, w przeciwieństwie do literatury polskiej, w której dominuje pojęcie organizacje faszyzujące. W odpowiedzi M. Zečević stwierdził, że na terenie Jugosławii organizacje te miały przywiązanie do ideałów faszystowskich, po części zaś na życie przez niego tego terminu wpłynęła literatura jugosłowiańska, głównie z lat osiemdziesiątych XX w., kiedy Jugosławia była krajem komunistycznym. Profesor M. Wołos dodał, że oba pojęcia można traktować jako wartościowanie zaangażowania danej organizacji w idee faszystowskie. Z kolei dr J. Sadowska, nawiązując do referatu H. Stysa, zwróciła uwagę na termin połączenia młodzieżowych organizacji socjalistycznych w Jugosławii (grudzień 1948 r.). Następnie dr Eryk Krasucki (IPN Szczecin) zadał pytanie dr. A. Czwołkowi o istnienie drugiego obiegu wydawniczego na Białorusi. W odpowiedzi referent stwierdził, że białoruskie wydawnictwa drugiego obiegu są drukowane na Litwie, a nawet w Rosji. Poza tym prasa opozycyjna wychodzi też w drukarniach państwowych. Magister P. Tomaszewski, nawiązując do tego samego referatu, spytał, czy w organizacji „Żubr” można odnaleźć jakieś przesłanki ruchu anarchizującego. Doktor A. Czwołek stwierdził, że na spotkaniach koordynatorów ustalany jest plan działania, natomiast jego realizacja zależy już w dużej mierze od wielkości miasta. Na zakończenie dyskusji prof. M. Wołos wrócił jeszcze do pojęcia jugosłowiaństwa użytego w referacie M. Zečevica, stwierdzając, że idea ta była wykorzystywana przez obie strony walczące o władzę na terenie Jugosławii.

Po krótkiej przerwie obrady konferencji odbywały się w II sekcjach, których podział wyznaczała cezura czasowa 1945 r.: A – Polskie organizacje młodzieżowe do 1945 r. oraz B – Polskie organizacje młodzieżowe od 1945 r. Wśród problemów poruszanych na obradach Sekcji B znalazły się zagadnienia związane z działalnością organizacji młodzieżowych stojących po obu stronach barykady w okresie istnienia PRL.

W trakcie przedpołudniowych obrad Sekcji B wygłoszono trzy referaty. Jako pierwszy głos zabrał dr Mirosław Golon (UMK), który przedstawił referat pt. *Aktywność komunistycznych organizacji młodzieżowych w środowisku polskich studentów w ZSRR w okresie stalinowskim*. Na wstępie prelegent zaznaczył, że pominął w swym referacie organizację ZMP. Podkreślił, że studia w ZSRR były wyraźnie preferowane, głównie ze względów politycznych. Według danych ze stycznia 1951 r. z 900 osób studiujących poza granicami Polski ok. 77% studiowało w ZSRR. Wcześniej w l. 1946–1949 wysyłano niewielkie kilkunasto-, kilkudziesięcioposobowe grupy, dopiero później rośnie skala tych wyjazdów. Przedstawił następnie rys historyczny organizacji młodzieżowych w ZSRR: Komсомоłu i WKP(b). Szacuje się, że przez pierwszą z tych organizacji przeszło w ciągu 40 lat blisko 70 milionów młodych ludzi. Następnie szeroko omówił obowiązkowe w każdym mieście Biura Studentów Polskich oraz studenckie POP.

Następnie głos zabrał dr E. Krasucki (IPN Szczecin), który wygłosił referat nt. *Za młodzi, aby zapisać się do „Solidarności”, a za starzy, aby o niej zapomnieć – rzecz o szczecińskim (i nie tylko) Ruchu Wolność i Pokój z drugiej połowy lat 80*. Zajął się on tym młodzieżowym środowiskiem opozycyjnym jako formacją ideową. Krótko przedstawił dzieje tego ruchu, który powstał w 1985 r., jego genezę (odmowa złożenia przysięgi wojskowej przez Adamkiewicza, który został za to skazany na 2,5 roku więzienia) oraz przykłady działalności. Podsumowując, stwierdził, że WiP przygotowywał młodych ludzi do życia w społeczeństwie obywatelskim, demokratycznym.

Ostatni referat w tej części sesji pt. *Znaczenie polityczne Związku Młodzieży Socjalistycznej (1957–1976)* przedstawiła dr J. Sadowska (Uniwersytet w Białymstoku). Omówiła genezę powstania związku, szybkie wyciszenie jego głosu politycznego (po wymianie kadry założycielskiej). Następnie poruszyła kwestię lat przełomowych (1968 i 1970), które były sprawdzianem wierności Związku wobec władz oraz płaszczyzn, na których ZMS był potrzebny PZPR. Według referentki ZMS nie odegrał poważnej roli politycznej, jego główna rola polegała na tym, że był organizacją służebną wobec PZPR.

Prowadzący tę część obrad mgr H. Stys otworzył dyskusję. Jako pierwszy swoje uwagi do referatu dra E. Krasuckiego zgłosił ks. mgr Jarosław Wąsowicz (Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pileckiej), który m.in. spytał o zasób archiwalny IPN w Szczecinie odnoszący się do zagadnienia Ruchu WiP. Referent w odpowiedzi stwierdził, że jest on jeszcze nierozpoznany, ponieważ IPN w Szczecinie działa dopiero od kwietnia 2006 r. Następnie ks. J. Wąsowicz wniósł swoje wątpliwości do ww. referatu odnośnie do zagadnienia regionalizacji WiP, która jest nieostra (Słupsk, Koszalin bardziej należy łączyć z Gdańskiem niż ze Szczecinem, przy czym nie należy używać formy Pomorze Zachodnie na te oddziały Ruch WiP). Podkreślił następnie, że po 1988 r. najpoważniejszą organizacją młodzieżową w Szczecinie była FMW, a nie WiP (wg referenta obie te organizacje działały we współpracy). Na zakończenie odniósł się do kwestii wieku najmłodszych działaczy WiP, którzy pochodzili z roczników 1973–1974, a nie jak twierdzi referent 1971. Z kolei głos zabrał dr M. Golon, który podkreślił zły stan zachowania akt Kolegiów do Spraw Wykroczeń, co ma wpływ na stan badań dotyczących przypadków odmowy służby wojskowej. Jako ostatni w tej części dyskusji głos zabrał dr A. Czwołek, który odnosząc się do referatu dra M. Golona, spytał o kwestie obyczajowości na studiach w ZSRR oraz czy znane są referentowi przypadki zostawiania w tym kraju. W odpowiedzi dr M. Golon stwierdził, że spotkał się z takimi przypadkami wśród grupy młodych naukowców, jednak niemożliwe było zrobienie wielkiej kariery w ZSRR, natomiast jeżeli chodzi o obyczajowość, to generalnie w ZSRR obowiązywał konserwatyzm obyczajowy. Na pewne rozluźnienie obyczajowości wpływ miała II wojna światowa, po której zakończeniu na uczelnie trafili ludzie „frontowi”.

Po przerwie jako pierwsza referat wygłosiła dr Joanna Gomoliszek (UMK). W swoim wystąpieniu pt. *Organizacyjna prasa studencka na polskich uniwersytetach w latach 1945–1989 (na przykładzie wybranych tytułów)* przedstawiła wybrane, co podkreśliła, subiektywnie organy prasowe m.in. takich organizacji jak: Bratnia Pomoc („Akademik”), Zrzeszenie Studentów Polskich („Nomus” na UJ), Związku Młodzieży Socjalistycznej („Perspektywy” na UW), Socjalistyczny Związek Studentów Polskich („Bulaj” na Uniwersytecie Gdańskim) oraz Niezależnego Zrzeszenia Studentów UMCS (Biuletyn NZS UMCS).

Z kolei dr Mariusz Mazur (UMCS) przedstawił referat *ZMP-owiec jako oficjalny wzorzec „nowego człowieka” okresu stalinowskiego*. W swoim wystąpieniu skupił się na podstawowych przymiotach, jakie powinien posiadać wzorcowy członek ZMP. Wymagano, aby byli to ludzie konsekwentni, z biednej rodziny, świadomi hierarchiczności systemu, poświęcający się pracy dla kraju, o dużym poczuciu dyscypliny oraz pozytywnym stosunku do internacjonalizmu. Utopijność tych założeń spowodowała, że wzorzec ten nie został nigdy zrealizowany.

Kolejna prelegentka mgr Marta Walczak (doktorantka na Uniwersytecie Opolskim) wygłosiła referat nt. *Nielegalne organizacje młodzieżowe w Wałbrzychu w latach 1948–1956*. Podkreśliła, że na ich charakter wpłynęła przede wszystkim sytuacja społeczno-gospodarcza panująca na terenie tego śląskiego miasta. Niektóre z nich skupiały chłopców w wieku od 15 do 17 lat (np. organizacja Filipa Eugeniusza), dlatego trudno wobec nich używać terminu organizacja. Inne wyrosły w środowisku górników, jak np. organizacja Alfonsa Kaczmarczyka (bez nazwy), kilka zaś wywodziło się ze środowiska ministrantów (np. Armia Krajowa „Błyskawica”, Związek Patriotów Polskich). Omawiając poszczególne organizacje (np. Polska Armia Krajowa, Polska Organizacja Podziemna i in.), referentka poruszyła również kwestię ich likwidacji oraz wymiarów kar, na jakie skazano ujętych przywódców.

Po krótkiej przerwie dr Joanna Król (Uniwersytet Szczeciński) w referacie *ZMP-owski model wychowania. Aspekty socjologiczno-pedagogiczne* ponownie zajęła się zagadnieniem modelu członka ZMP. W odróżnieniu od dr. M. Mazura przedstawiła cechy ZMP-owca od strony praktycznej, przybliżając pokrótce historię tej organizacji.

Kolejno głos zabrał ks. mgr J. Wąsowicz (ASIP), który wygłosił referat nt. *Idea niepodległości w programach niezależnych organizacji młodzieżowych regionu gdańskiego w l. 1981–1990*. Zwrócił on uwagę na to, że w regionie gdańskim prym wśród niezależnych inicjatyw szybko zaczęły wieść środowiska szkolne. Ich działania kształtowały takie postawy wśród młodzieży, które zaowocowały pojawieniem się środowisk nawiązujących jednoznacznie do tradycji niepodległościowych. Przedstawił następnie ideę niepodległości Polski w programach następujących organizacji młodzieżowych: Międzyszkolny Komitet Koordynacyjny „Solidarność Młodych”, Ruch Społeczeństwa Alternatywnego, Porozumienie Grup Niezależnych „Wolność”, Ruch „Wolność i Pokój” oraz Federacja Młodzieży Walczącej. Ta ostatnia w l. 1985–1990 stała się najpotężniejszą organizacją w regionie gdańskim. Omówił obszernie ewolucję stanowiska FMW w kwestii niepodległości Polski w poszczególnych okresach, tj. w l. 1984–1988 (walka o niepodległość była wówczas kojarzona ze sprzeciwem wobec władz komunistycznych) oraz 1989–1990, kiedy nastąpił rozłam w FMW (na KK FMW i KRK FMW). KK FMW całkowicie odrzuciła dialog i porozumienie z władzami, w przeciwieństwie do KRK FMW, która np. w stosunku do wyborów z 1989 r. zachowała postawę neutralną. Ostatecznie górę wzięła opcja bardziej radykalna, o czym świadczą dokumenty wydane od stycznia do maja 1990 r.

Ostatnim wykładem wygłoszonym podczas obrad Sekcji B było wystąpienie dr. Piotra Gołdy na (WSHE) na temat: *Geneza powstania i działalność Polskiej Organizacji Harcerskiej (1985–1997)*. Referent przedstawił genezę powstania POH (wyrzucenie kilku harcerzy z ZHP za uczestnictwo we mszy świętej w mundurach), która została utworzona w Koninie (rejestracja nastąpiła w Sądzie w Koninie 25 VI 1990 r.), jej dzieje, wydawane przez nią czasopisma („Służba” i „Baszta”) oraz strukturę. W 1997 r. POH włączono do struktur Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Ostatnim akcentem sesji była dyskusja. Jako pierwszy głos zabrał dr M. Golon, który, odnosząc się do ostatniego referatu, wspomniał metody włączania do harcerstwa w czasach PRL-u. Następnie odniósł się do nadgorliwości członków ZMP, na co wpływ miało ich urabianie przez UB. Na zakończenie dyskusji wrócono do zagadnienia cezury, którą należy uznać za początek suwerennej III Rzeczypospolitej (1989, 1990, czy 1991 r.). Ostatni w tym sporze głos zabrał dr M. Golon, który opowiedział się za jesienią 1991 r., kiedy odbyły się pierwsze całkowicie wolne wybory, a następnie dokonał oficjalnego zakończenia obrad konferencji, dziękując za udział jej uczestnikom.

Wszystkie referaty (wygłoszone oraz nadesłane, które zostaną opublikowane w kolejnym tomie serii Historia i Polityka) oraz niezmiernie ożywiony charakter dyskusji, która trwała jeszcze długo po zakończeniu obrad, świadczą o tym, że konferencja spełniła stawiane jej cele naukowe. Wskazane zostały kolejne obszary badań, które stoją przed historykami zajmującymi się polskimi organizacjami młodzieżowymi w XX w. Można mieć jedynie nadzieję, że nie będzie to ostatnie spotkanie o tej tematyce.

Krzysztof Kolasa
Archiwum Państwowe w Łodzi

VI ŚWIATOWY KONGRES POLONII MEDYCZNEJ

Częstochowa, 21–24 czerwca 2006 r.

Polacy przebywający za granicą, prowadzący działalność w różnych obszarach i dziedzinach życia, skupieni w różnych organizacjach społecznych, zawodowych i charytatywnych w krajach ich przebywania, coraz częściej poszukują nowych form rozwijania prowadzonej działalności. Po 1989 r. Polonia światowa poszukiwała właściwej formuły i motywacji przebywania zagranicą. Wiele federacji i organizacji skupiających inne, mniejsze, musiało uporać się z odpowiedzią na pytanie: w jaki sposób prowadzić działalność, żeby nie była ona wegetacją, lecz żywą współpracą będącą pomocą i wsparciem dla innych.

Środowisko medyczne Polonii światowej składa się w dużej mierze z osób aktywnych zawodowo o imponujących wynikach naukowych i zawodowych w krajach przebywania. Wielu z nich uczestniczy w działalności Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych. Jedną z cennych inicjatyw podejmowanych od kilku lat jest organizowanie Kongresów Polonii Medycznej cieszących się wysokim prestiżem w środowisku medycznym w Polsce i zagranicą. Ostatni VI Kongres odbył się w Częstochowie (po raz 4 w tym mieście) 21–24 czerwca 2006 r. Tym razem w składzie organizatorów znalazły się głównie takie organizacje, jak: Federacja Polonijnych Organizacji Medycznych, Okręgowa Izba Lekarska w Częstochowie, Naczelna Rada Lekarska, Urząd Miasta Częstochowy, Polskie Towarzystwo Lekarskie. Patronat honorowy nad kongresem przyjęli: prymas Polski kard. Józef Glemp oraz marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. W Komitecie honorowym znaleźli się m.in.: Zbigniew Religa – minister zdrowia i opieki społecznej, Konstanty Radziwiłł – prezes Naczelnej Izby Lekarskiej oraz Andrzej Stelmachowski – prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Komitet naukowy składał się z wybitnych przedstawicieli polonijnego świata nauki różnych dziedzin nauk medycznych, jak kardiologia, kardiochirurgia, traumatologia, onkologia, okulistyka, stomatologia, anestezjologia, choroby wewnętrzne oraz etyka.

W celu udokumentowania tak cennej inicjatywy oraz możliwości korzystania z jej owoców, utworzono stronę internetową www.kongrespoloniimedycznej.pl oraz wydano, profesjonalnie opracowaną broszurę, zawierającą wszystkie najważniejsze informacje dotyczące kongresu.

VI Kongres Polonii Medycznej jako myśl przewodnią przyjął temat: „Plagi naszych czasów: choroby układu krążenia, nowotwory, wypadki”. Uroczyste rozpoczęcie nastąpiło w Bazylice Jasnogórskiej. Mszę św. w intencji ojczyzny i Polonii medycznej sprawowali: arcybiskup metropolita łódzki Władysław Ziółek, przewodniczący Komisji Episkopatu ds. Służby Zdrowia, i arcybiskup metropolita częstochowski Stanisław Nowak oraz towarzyszący im koncelebranci. Następnie dokonano uroczystego otwarcia kongresu w gmachu Filharmonii Częstochowskiej. Wykład inauguracyjny wygłosił prof. T. Maliński z Ohio University pt.: „Zastosowanie nanomedycyny w chorobach układów: sercowo-naczyniowego i nerwowego”. Po wstępnej części inauguracyjnej odbył się uroczysty koncert. Następnego dnia uczestnicy kongresu spotkali się w budynku Akademii Polonijnej, aby rozpocząć uczestniczenie w części naukowej składającej się z piętnastu sesji. Wykład przewodni do sesji etycznej wygłosił ks. prof. A. Szostek pt.: „Cywilizacja życia i miłości”, temat dyskusji: „Ekonomia a cywilizacja życia i miłości w medycynie” jako moderatorzy prowadzili: J. Borowiec (Szwecja), Z. Chłap (Polska), B. Orawiec (USA), J. Grabski (Niemcy), K. Radziwiłł (Polska), A. Szostek (Polska). Sesja kardiologiczna była przeprowadzona na podstawie tematu: „Współczesne standardy w profilaktyce, diagnostyce i terapii”. Moderatorami dyskusji byli: A. Bochenek (Polska), B. Orawiec (USA), L. Poloński (Polska), M. Sochański (USA). Sesja traumatologiczna odbywała się pod identycznym tematem wiodącym co poprzednia, a jej moderatorami byli: J. Andres (Polska), J. Dzieliński (Polska), J. Jakubaszko (Polska), S. Zemankiewicz (USA). Sesja onkologiczna, jako kontynuacja poprzednich spotkań, prowadzona była przez: B. Maciejewskiego (Polska), M. Nowackiego (Polska), M. Rudnickiego (USA), D. Sońta-Jakimczyk (Polska). Spotkanie popołudniowe otworzyła sesja traumatologiczna pt.: „Wypadkowość związana z ruchem drogowym i środkami ko-

munikacji; sytuacja w Polsce a w tle międzynarodowe rozwiązania”, a jej moderatorami byli: J. Bohosiewicz (Polska), J. Borowiec (Szwecja), J. Jakubaszko (Polska), J. Karski (Polska), S. Zmankiewicz (USA). Wzięli w niej udział także przedstawiciele przemysłu, Ministerstwa Komunikacji i Policji. Następnie odbyła się sesja wolnych doniesień pt.: „Współczesne standardy w profilaktyce, diagnostyce i terapii w różnych specjalnościach.” Prowadzili ją: L. Pączek (Polska), M. Rudnicki (USA), A. Szczeklik (Polska). Następna sesja onkologiczna pt.: „Wybrane, szczególnie aktualne zagadnienia onkologiczne” prowadzona była przez: B. Jarzaba (Polska), M. Krzakowskiego (Polska), W. Zatońskiego (Polska). Sesja informatyczna pt.: „Komputeryzacja i internet w medycynie – przyjaciel czy wróg?” prowadzona była przez J. Bodziona (Polska) i J. Woy-Wojciechowskiego. Trzeci dzień kongresu był kontynuacją naukowych rozważań. Otworzyła go sesja okulistyka na temat: „Problemy naczyniowe w okulistyce; Fundacja Słoneczny Horyzont na rzecz rozwoju okulistyki”. Patronat naukowy nad tą inicjatywą przyjęli J. Kański (Wlk. Brytania), W. Romaniuk (Polska). Kolejna sesja to sesja stomatologiczna pt.: „Współczesne kierunki w leczeniu chorób przyzębia”, której moderatorowi zostali: J. Banach (Polska), J. Sadlak-Nowicka (Polska), M. Ziętek (Polska). Z kolei przyszedł czas na kolejną sesję wolnych doniesień nazwaną technicznie: „Wybrane aktualne problemy w różnych specjalnościach”, którą poprowadzili: S. Golec (USA), M. Koczorowska (Kanada), S. Raczek (USA). Po przerwie obiadowej kontynuowano sesję okulistyczną (dla chętnych). Równoległe odbyło się posiedzenie robocze Rady Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych. Także po południu w gmachu Politechniki Częstochowskiej odbyła się wspólna sesja kardiologiczno-onkologiczno-traumatologiczna w ramach V Konferencji Naukowej Towarzystwa Lekarskiego Częstochowskiego o wiodącym temacie: „Plagi naszych czasów – co nowego w diagnostyce i terapii”. Wygłoszono następujące referaty: M. Pasowicz (Polska) „Nieinwazyjna diagnostyka obrazowa tętnic wieńcowych (MSCT) – ocena ryzyka zawału serca”; G. Wójcik („Kardiologiczny rezonans magnetyczny – CMR”); A. Bochenek (Polska) „Chirurgia naczyń wieńcowych w obliczu dynamicznie rozwijającej się kardiologii inwazyjnej – operowa czy stentowa?”; M. Cisowski (Polska) „Transmisja z I Kliniki Kardiologii w Katowicach – operacja hybrydowa – mało-inwazyjny zabieg pomostowania LAD z użyciem techniki wideoskopowej i robota asystującego (E-ACAB)”); J. Sadowski, K. Bartuś (Polska) „Nowe możliwości chirurgicznego leczenia wad zastawki aortalnej” – transmisja ze Szpitala Jana Pawła II w Krakowie – operacja wszczepienia zastawki serca aortalnej bezszwowej; L. Poloński (Polska) „Co nowego w leczeniu ostrych zespołów wieńcowych” – transmisja z pracowni hemodynamiki Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze – zabiegi: A. Stys (USA), M. Gąsior (Polska), B. Orawiec (USA), K. Wilczek (Polska); P. Buszman (Polska) „Aterektomia tętnic obwodowych Fox Hollow” – transmisja z Polsko-Amerykańskiej Kliniki Serca w Ustroniu – zabieg aterektomii tętnic kończyn dolnych wykonał R.S. Kiesz (USA); P. Kasprzak (Niemcy) „Stent vs leczenie operacyjne zwężeń tętnic szyjnych w profilaktyce udaru mózgu”; R. Krajewski „Interdyscyplinarna operacja nowotworów podstawy czaszki” – transmisja z Instytutu Onkologii w Warszawie; B. Jarzab (Polska) „Zastosowanie mikromacierzy DNA w onkologii”; J. Bohosiewicz (Polska), J. Osemlak (Polska) „Organizacja dla dzieci poszkodowanych w wypadkach”. W czwartym dniu kongresu sesje naukowe trwały do południa. Sesja etyczna, w której uczestniczyli przewodniczący komisji etycznych okręgowych grup lekarskich, poświęcona była tematowi: „Etyczne wyzwania medycyny XXI w”. Moderatorami byli: Z. Chłap (Polska), J. Grabski (Niemcy), M. Jeleń (Polska), J. Woy-Wojciechowski (Polska). Sesja kardiologiczna pt.: „Wybrane szczególnie aktualne zagadnienia kardiologiczne”, prowadzona była przez: W. Banasiaka (Polska), P. Podolca (Polska), J. Sadowskiego (Polska). Równoległe zorganizowano *Sejmik Polonii Medycznej* nt.: „Przyszłość polonijnego ruchu medycznego” prowadzony przez M. Świtalskiego (Polska) i T. Borg (Szwecja).

Kongres Polonii Medycznej był wspaniałą okazją do wymiany myśli i doświadczeń, ale także do pogłębienia znajomości i skorzystania z wielu dodatkowych imprez kulturalno-rozrywkowych przygotowanych przez organizatorów. Można było wziąć udział w wycieczce do Koszęcina, podczas której istniała możliwość zwiedzenia kompleksu pałacowo-parkowego, w którym mieści się

siedziba Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, a wieczorem organizatorzy zaprosili chętnych na piknik folklorystyczny. Można było także zrelaksować się na wieczorze w klubie jazzowym „Paradoks”, często goszczącym znakomitych muzyków z całego świata. Dla miłośników sportu przygotowano turnieje tenisa ziemnego, golfa (dla posiadaczy *green cart*), biegi przełajowe, pływanie oraz rajd rowerowy po Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Szczególną atrakcją dla wielu osób okazała się możliwość zwiedzenia wielu odrestaurowanych pomieszczeń i eksponatów muzealnych w klasztorze Ojców Paulinów na Jasnej Górze.

ks. Mariusz Chamareczuk SDB
Salezjański Ośrodek Dokumentacji Duszpasterstwa (SODD),
w Sztokholmie

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM
„PRAWA MNIEJSZOŚCI ETNICZNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ
– STANDARDY I RZECZYWISTOŚĆ”

Sztokholm, 23–24 września 2006 r.

Debata publiczna na temat kształtu Unii Europejskiej zatacza coraz szersze kręgi. Przeróżne środowiska naukowe i akademickie, komisje, zespoły robocze, stowarzyszenia, związki w poszczególnych państwach członkowskich aranżują i organizują sympozja, seminaria, dyskusje podejmujące aktualne tematy dotyczące procesu tworzenia się Wspólnoty Europejskiej.

W ramach inicjatyw propagowanych przez EU, 23–24 września 2006 r. w Sztokholmie, miało miejsce seminarium zorganizowane przez Kongres Polaków w Szwecji oraz Związek Dziennikarzy Polskich na Wschodzie, pt.: „Prawa mniejszości etnicznych w Unii Europejskiej – standardy i rzeczywistość”. Spotkanie odbyło się w lokalach Ośrodka Polskich Organizacji Niepodległościowych w Sztokholmie. Organizatorzy zadbali o to, aby przed rozpoczęciem seminarium możliwie jak najwięcej informacji na jego temat dotarło do osób zainteresowanych. W tym celu utworzono specjalną stronę internetową www.polskakongressen.org/minority/ oraz wydano publikację zawierającą teksty referatów oraz konwencje i uregulowania międzynarodowe, takie jak: *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*, *Europejska Karta Języków Regionalnych lub Mniejszościowych*, *Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych*, *Europejska konwencja o obywatelstwie*, *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie ochrony mniejszości i polityka walki z dyskryminacją w rozszerzonej Europie*.

Część oficjalną seminarium otworzył Michał Bieniasz, prezes Kongresu Polaków w Szwecji, redaktor naczelny pisma „Słowo Kongresu”, przywitał zebranych gości, zwłaszcza przedstawicieli władz Rzeczypospolitej Polskiej (ambasadora RP Michała Czyża, konsula generalnego Wiesława Scholza oraz Attaché Wojskowego), delegata Uniwersytetu w Uppsali (prof. Nilla Uggłę), Parlamentu Europejskiego (eurodeputowanego Ryszarda Czarneckiego). Po oficjalnym rozpoczęciu nastąpiła część naukowa, którą rozpoczął M. Bieniasz, wygłaszając referat pt.: „Asymilacja, alienacja, integracja”, w którym prelegent dokonał teoretycznego przeglądu i analizy zjawisk podanych w tytule wystąpienia, kładąc szczególny akcent na problem alienacji, dokonujący się coraz wyraźniej w różnych środowiskach mniejszości narodowych. Kolejny referat wygłosiła dr Magdalena Środa z Uniwersytetu Warszawskiego pt.: „Tożsamość i inność w demokracji”. Skoncentrowała się na trzech, wg prelegentki, najważniejszych perspektywach percepcji *Inności* oraz ujęciach problematyki mniejszości w EU: perspektywie politycznej, filozoficznej i normatywnej. Z kolei prof. dr hab. Grzegorz Janusz z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie podjął temat „Prawa mniejszości narodowych w Polsce w dwa lata po wejściu do Unii Europejskiej”, prezentujący bogaty

materiał statystyczny, omawiający aktualne ustawodawstwo polskie w odniesieniu do problematyki mniejszości oraz komentujący kondycję różnych mniejszości w Polsce w warunkach akcesji i członkostwa Polski w EU. Książd dr Mariusz Chamarczuk SDB, reprezentujący podczas seminarium Kościół katolicki w Szwecji, przybliżył zebrany historię powstawania kultury duchowej tworzonej przez polską mniejszość katolicką oraz jej prawa świeckie i kościelne. Temat referatu „Polscy katolicy w Szwecji”. Po czterech wstępnych referatach nastąpiła przerwa, a po niej głos zabrali dziennikarze, przedstawiciele republik nadbałtyckich, przybliżając zebrany sytuację Polaków zamieszkujących te kraje. Ryszard Maciejkianiec z Litwy wygłosił referat „Polacy na Litwie – między obywatelstwem kraju zamieszkania i pomocą Polski”; Wanda Krukowska z Łotwy zatytułowała swoje wystąpienie „Polacy na Łotwie”; Jüri Latko z Estonii omówił działalność Polaków na przykładzie aktywnego zaangażowania w życie publiczne związku „Polonia” w referacie „Związek Polaków w Estonii *Polonia*”; Michał L. Zieliński z Finlandii zaprezentował referat „Polacy w Finlandii – historia i współczesność”; Tadeusz Urbański ze Sztokholmu, dziennikarz „Nowej Gazety Polskiej” w Szwecji, reprezentując Związek Dziennikarzy Polskich na Wschodzie, podsumował powyższe wystąpienia, koncentrując się na znaczeniu języka ojczystego w zachowaniu tożsamości i budowaniu jedności wewnątrzspołecznej. Refleksje i przemyślenia zawarł w referacie „Języki regionalne i mniejszościowe – próba analizy historycznej i społecznej”.

Po części zarezerwowanej na prezentację referatów przyszedł czas na gorącą dyskusję, która ukazała wielość oraz inność sytuacji i spraw pojawiających się w poszczególnych krajach i opinii na ich temat. Główne wnioski były jednak podobne i oscylowały w przestrzeni opinii kładących nacisk na wspólną odpowiedzialność za budowanie jedności europejskiej, która, zdaniem dyskutantów, będzie prawdziwa i autentyczna tylko wówczas, gdy jej spoiwem będzie poszanowanie praw mniejszości i odmienności kulturowych. Inną kwestią była dyskusja o tym, czy taką gwarancją powinny być objęte w ramach EU mniejszości o odmiennej orientacji seksualnej i czy to będzie wpływać pozytywnie na umacnianie wspólnoty państw europejskich. Po dyskusji uczestnicy udali się na przyjęcie zorganizowane w Konsulacie RP. Następnego dnia większa część uczestników seminarium wzięła udział w mszy św. niedzielnej w polonijnym kościele św. Jana w Sztokholmie, po której organizatorzy zorganizowali (dla chętnych) możliwość zwiedzenia Wenecji Północy.

ks. Mariusz Chamarczuk SDB

Salezjański Ośrodek Dokumentacji Duszpasterstwa (SODD),
w Sztokholmie

SYMPOZJUM „A 40 ANNI DALLA »GRAVISSIMUM EDUCATIONIS«.
A CONFRONTO CON I GIOVANI, LE ORGANIZZAZIONI
E LE SCIENZE DELL'EDUCAZIONE”
[W 40 LAT PO DEKLARACJI O WYCHOWANIU CHRZEŚCIJAŃSKIM
W ODNIESIENIU DO MŁODZIEŻY, INSTYTUCJI I NAUK O WYCHOWANIU]

Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie, 21 października 2006 r.

Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim (*Gravissimum educationis* – GE), uchwalona 28 października 1965 r. na Soborze Watykańskim II, była (i jest nadal) mocnym fundamentem w zachodzącej ewolucji w podejściu do problematyki związanej ze szkolnictwem katolickim. Była ona wynikiem zarówno przemyśleń wewnątrz samego Kościoła, jak i wpływu niektórych przemyśleń zewnętrznych. Deklaracja ta stanowiła punkt zwrotny, który pozwolił w dużym stopniu na pokonanie toczących się dyskusji, dotyczących dostosowania modelu wychowania szkolnego wobec idei

lansującej model całkowicie laicki w wychowaniu szkolnym, propozycję szkoły-instytucji typu organizacyjnego, a także tendencje do monopolu państwa na szkolnictwo. Deklaracja była też źródłem pogłębienia idei wychowania ukierunkowanego na odpowiedzialną wolność w połączeniu z ewangelizacją, traktowaną jako propozycję. Pozwoliła ona na dopracowanie modelu szkoły jako wspólnoty, a także właściwego spojrzenia na propozycję pluralizmu szkoły w społeczeństwie obywatelskim, specyfiki wychowania i pedagogiki chrześcijańskiej, oraz samej szkoły i uniwersytetu o inspiracji chrześcijańskiej. Wszystkie te wymiary były „nowatorskie” w czasie, kiedy budując „nowoczesne” społeczeństwo, dostrzegano realne niebezpieczeństwo zmonopolizowania kształcenia poprzez jedną ideę, generalnie określaną jako laicką, a w praktyce często interpretowaną jako niereligijną. Przemiany zachodzące w społeczeństwie pokazały, że temat formacji młodego pokolenia, jest zawsze ukierunkowany na przyszłość samego społeczeństwa. Istotne jest więc wezwanie do przyjrzenia się treściom i kierunkom tej formacji.

Symposium, zorganizowane przez Wydział Nauk o Wychowaniu Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie, 21 października 2006 r., było skierowane do wykładowców uniwersyteckich, zajmujących się studiowaniem procesu wychowawczego w różnych jego wymiarach. Postawiło ono sobie następujące cele:

- celebrację tego centralnego wydarzenia w rozwoju pedagogiki chrześcijańskiej;
- analizę procesu rozwoju myśli wychowawczej w Kościele w ciągu ostatnich 40 lat w konfrontacji z innymi wspólnotami międzynarodowymi;
- analizę rozwoju nauk o wychowaniu w ciągu ostatnich 40 lat w konfrontacji z pedagogiką chrześcijańską;
- pogłębienie procesu studiów nad „kryzysem” nauczania nauk o wychowaniu.

Na sesji przedpołudniowej wysłuchano relacji podsekretarza Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego w Watykanie, prof. Angelo Vincenzo Zani, który przedstawił, w perspektywie procesu historycznego, przemiany w pedagogice chrześcijańskiej w Kościele od powstania Deklaracji do dnia dzisiejszego (*Il cammino della chiesa dalla Gravissimum educationis ad oggi*). Kontynuacją tego spojrzenia na aktualność dokumentu w czasach dzisiejszych były kolejne trzy referaty. W pierwszym z nich, prof. Renato Mion, reprezentujący Instytut Socjologii Uniwersytetu Salezjańskiego, przedstawił swoistą analizę pytania o wychowanie młodego człowieka (*L'evoluzione della domanda educativa dei giovani*). W swoim wystąpieniu pogłębił on „odwieczną” dyskusję na temat wzajemnych relacji pomiędzy poszukiwaniami nowej generacji a oczekiwaniami i propozycjami „dorosłego” pokolenia w społeczeństwie. Drugim głosem w tej dyskusji była relacja prof. Luciano Corradini, reprezentującego Uniwersytet Rzymski „Roma Tre” i mającego za sobą doświadczenie pracy we włoskim Ministerstwie Edukacji, oraz będącego aktualnie Przewodniczącym Katolickiego Stowarzyszenia Nauczycieli – UCIIM (*L'Unione Cattolica Italiana Insegnanti Medi*). W swoim wystąpieniu dokonał on prezentacji zachodzących relacji pomiędzy wychowaniem, pojęciem laickości w wychowaniu a stanowiskiem chrześcijańskim w odniesieniu do szkolnictwa, zwłaszcza w ostatnich 40 latach (*Educazione, laicità e presenza cristiana, nella scuola e nella Chiesa, dopo GE*). Rozszerzeniem tej analizy na forum Wspólnoty Europejskiej i ewolucji stanowisk w jej urzędach było wystąpienie prof. Giuseppe Tognon (*L'evoluzione delle politiche educative dell'UE*), reprezentującego Uniwersytet Rzymski LUMPA.

Druga część dnia rozpoczęła się spotkaniem przy „okrągłym stole”, mającym zainicjować poszukiwania możliwych propozycji dzisiejszego podejścia do tematu wychowania, prezentowanego przez różne Wydziały Nauk o Wychowaniu (*L'evoluzione delle scienze dell'educazione e le proposte delle Facoltà di Scienze della Formazione*). Wstępem do wymiany punktów widzenia, podejścia do problemu oraz możliwych propozycji formacyjnych, prezentowanych w czasie dyskusji, były trzy referaty wprowadzające. W pierwszym z nich, prof. Giuseppe Mari z Uniwersytetu Katolickiego w Brescii, przedstawił przemiany w naukach o wychowaniu (*L'evoluzione delle scienze dell'educazione*). W drugim referacie, prof. Cesare Bissoli z Uniwersytetu Salezjańskiego, podzielił się swoją refleksją na temat samej pedagogiki chrześcijańskiej (*Il dibattito sulla pedagogia cristiana*). Ciekawym głosem

poprzedzającym dyskusję była prezentacja wyników sondażu, przeprowadzonego przez profesorów Bruno Bordignon i Silvano Sarti z Uniwersytetu Salezjańskiego. Autorzy przez skonstruowany przez siebie kwestionariusz dokonali analizy treści i propozycji programowych wydziałów nauk o wychowaniu we Włoszech (uzyskali odpowiedzi z 20 ośrodków uniwersyteckich).

W dyskusji podsumowującej uczestnicy sympozjum podkreślali z jednej strony szeroki wachlarz argumentów obejmujących dzisiaj pojęcie „wychowanie”, na jego różnorodnych płaszczyznach, z drugiej strony mówiono o konieczności pogłębiania propozycji wychowania chrześcijańskiego, mającej swoje niepodważalne miejsce w budowaniu dzisiejszego społeczeństwa, będącego coraz bardziej społeczeństwem mobilnym, wielokulturowym, a przez to stojącym przed niebezpieczeństwem zagubienia tożsamości. Dokumenty sympozjum zostaną opublikowane w pierwszym numerze 2007 r. pisma „Orientamenti Pedagogici”, wydawanego przez Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Salezjańskiego.

ks. Zbigniew Formella SDB

SESJA NAUKOWA „90-LECIE SALEZJANÓW NA ZASOLU”

Oświęcim, 23 maja 2006 r.

23 maja 2006 r., w 90. rocznicę poświęcenia przez bpa Adama Stefana Sapięę pierwszej kaplicy w Oświęcimiu na Zasolu, została zorganizowana uroczysta sesja naukowa poświęcona temu wydarzeniu. Miejszem obrad był kościół pw. Miłosierdzia Bożego w Oświęcimiu na Zasolu. Patronat naukowy objęła Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Oświęcimiu, na czele z jej rektorem prof. dr hab. Lucjanem Suchankiem. Sesję otworzył o godz. 16⁰⁰ ks. dr Robert Bieleń SDB, który przywitał gości i krótko przedstawił ideę uroczystości. Następnie ks. proboszcz Michał Kaleta SDB odczytał słowo skierowane do zebranych przez bpa Tadeusza Rakoczego. Potem do uczestników sesji przesłanie skierował Janusz Marszałek, prezydent miasta Oświęcimia.

Pierwsza część sesji, której przewodniczył bp dr Adam Śmigielski SDB, obejmowała dwa wykłady: ks. dra Jana Krawca SDB „Duszpasterstwo salezjanów na Zasolu w Oświęcimiu – rys historyczny” oraz ks. dra Waldemara Żurka SDB „Męczeństwo polskich salezjanów na żwirowisku niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz I”. Ksiądz Krawiec zarysował na początku szeroko genezę powołania duszpasterstwa na Zasolu, opisując sytuację Zakładu Salezjańskiego przy ul. Jagiełły, który był do 1945 r. punktem wyjścia działań salezjanów na Zasolu. Ksiądz Krawiec opisał następnie początki salezjańskiego duszpasterstwa związane z księżmi Janem Świercem i Franciszkiem Symiorem. Z kolei ks. Żurek opisał sytuację salezjanów przetrzymywanych w KL Auschwitz-Birkenau oraz pomoc więźniom organizowaną przez salezjanów pozostających na wolności. Również obszernie opisany jest okres powstawania domu salezjańskiego na Zasolu, stworzenie w nim Szkoły Budowlanej oraz jej zamknięcie przez komunistów. Sytuacja po tym okresie została przez prelegenta tylko zarysowana poprzez przedstawienie kolejnych księży pełniących rolę dyrektorów (w latach 1945–1982) lub będących dyrektorami (od momentu utworzenia samodzielnej placówki salezjańskiej) oraz opisanie okoliczności utworzenia samodzielnego domu zakonnego (2 III 1982) i parafii (16 X 1983).

Ksiądz Żurek tematykę wykładu dotyczącego salezjanów więzionych w KL Auschwitz – Birkenau skoncentrował wokół męczeństwa części salezjanów na tzw. żwirowisku obozowym, w tej grupie bowiem był pierwszy salezjański duszpasterz z Zasola, ks. Świerc. Prelegent najpierw przedstawił fakty związane z aresztowaniem salezjanów krakowskich, następnie opisał sytuację panującą na

zwirowisku obozowym, które było miejscem kaźni bardzo wielu więźniów. Przedstawił okoliczności męczeństwa czterech salezjanów – ks. Jana Świerca, ks. Kazimierza Wojciechowskiego, ks. Ignacego Dobiosza oraz ks. Franciszka Harazima oraz wcześniejsze ich życie, w tym zwłaszcza ich działalność w ramach Zgromadzenia Salezjańskiego.

Po przerwie na kawę, zaserwowaną przez animatorki oratorium na Zasolu, rozpoczęła się druga część sesji o charakterze wspomnieniowym. Obradom tej części sesji przewodniczył prof. Suchanek. Najpierw ks. lic. Michał Kaleta SDB przedstawił „Współczesny wymiar pracy salezjańskiej na Zasolu”. Ksiądz Kaleta, dyrektor domu salezjańskiego, a w tutejszej parafii proboszcz, zarysował sytuację w parafii, która liczy nieco ponad 3 tys. mieszkańców, podał statystykę duszpasterstwa (liczbę uczęszczających do kościoła, liczbę ochrzczonych itd.) oraz przedstawił grupy parafialne i ich działalność – tj. grupy dziecięce i młodzieżowe (LSO, scholę, grupę oratoryjną, SALOS-Zaosle, Salezjańską Świetlicę Środowiskową „Akademia Radości”, grupę teatralną „Quo Vadis”), a następnie grupy dla dorosłych (Żywy Różaniec, Wspólnota Nieustającego Różańca, Grupa Apostolatu Maryjnego, Koło Przyjaciół Radia Maryja, a także Stowarzyszenie Współpracowników Salezjańskich i Kościelną Służbę Porządkową). Zwrócił też uwagę na mass media, którymi posługuje się tutejsze duszpasterstwo – tj. czasopismo „Salezjańskie Zasole” oraz stronę internetową www.saloszasole.neostrada.pl.

Następnie zebrani w kościele słuchacze w liczbie ok. 200 usłyszeli świadectwa na temat historii salezjanów na Zasolu przedstawione przez ks. Aleksandra Karkoszkę SDB, ko. Edmunda Mosia SDB oraz ks. Bronisława Szymańskiego SDB. Ksiądz Karkoszka mówił o latach 1937–1940, kiedy to jako młody chłopak uczęszczał z rodzicami do kaplicy, wspominał zwłaszcza swoje przygotowywanie się do przyjęcia Pierwszej Komunii św. i same uroczystości. Ksiądz Moś opisał wydarzenia z życia salezjanów na Zasolu z lat 1946–1949, przemienianie zrujnowanych dziesięciu baraków w budynki szkolne, wspominał księży tu pracujących oraz funkcjonowanie tutejszego domu dziecka. Z kolei ks. Szymański przywołał ponownie męczenników salezjańskich obozu Auschwitz, zwłaszcza ks. Józefa Kowalskiego i ośmiu kandydatów na ołtarze, podkreślił piękno ich świadectwa w obozie, jak i w czasach przedwojennych. Obrady tej części sesji podsumował rektor PWSZ, który jako młody chłopak w okresie II wojny był ministrantem w salezjańskiej parafii pw. Wspomożycielki Wiernych w Oświęcimiu, przy ul. Jagiełły 10.

Typowo salezjańskim, bo młodzieżowym akcentem sesji było wręczenie nagród za konkurs plastyczny „90-lecie salezjanów na Zasolu”, który był jedną z imprez towarzyszących sesji. W konkursie wzięło udział 423 osoby (90 z przedszkola, 163 z podstawówek oraz 170 ze szkół ponadpodstawowych) z 17 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym: 5 przedszkoli (nr 1, 4, 8, 17 oraz P. Zaborze), 2 podstawówki (nr 1, 5), 4 szkoły ponadpodstawowe (Gimnazjum nr 4, Gimnazjum Salezjańskie, Liceum Salezjańskie, PZ nr 3 STiO) oraz innych 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych (Świetlica Środowiskowa „Akademia Radości”, Świetlica Sióstr Serafitek, Schola Sióstr Salezjanek, Świetlica przy SP 5, Wioska Dziecięca „Maja”, Dom Dziecka). Na wręczenie nagród przybyły dzieci ze swoimi rodzicami, młodzież oraz przedstawiciele dobrodziejów. Wręczenia nagród dokonali ich sponsorzy, a więc Rada i Zarząd Osiedla Zasole, prezydent miasta J. Marszałek, starosta J. Kała, ks. inspektor T. Rozmus oraz przedstawiciel dobrodziejów oratorium na Zasolu, prezes „Społem Oświęcim” H. Arczyński. Nagrodzone prace można było oglądać na konkursowej wystawie urzędzonej w sali teatralnej oratorium.

Kolejnym salezjańskim akcentem uroczystości było wręczenie dorosłym odznaczeń tutejszego duszpasterstwa młodzieżowego i dziecięcego. Najpierw wręczono Order Młodości – „Strażnikowi poranka wg JP 2”, który został ustanowiony w 2005 r. w kontekście „Białego Marszu” organizowanego przez oratorium na Zasolu dla Oświęcimia i okolic ku czci Jana Pawła II z okazji jego odejścia „do domu Ojca”. Order Młodości wręczył ks. R. Bieleń, dyrektor oratorium, wraz z przedstawicielami młodzieżowej Kapituły Orderu na ręce ks. T. Rozmusa salezjańskiemu inspektoratowi w Krakowie za wsparcie dzieła młodzieżowego na Zasolu i w całym kraju. Z kolei wręczono Order Radości istniejący w Salezjańskiej Świetlicy Środowiskowej „Akademia Radości”, który został ustano-

wiony w 2005 r. w celu podkreślenia zasług ludzi wspierających w sposób znaczący tutejszą świetlicę środowiskową oraz pomagających dzieciom w Oświęcimiu, jak i na całym świecie. Otrzymali go: bp A. Śmigielski (za liczne działania na rzecz dzieci w swojej diecezji i w innych miejscach), ks. inspektor T. Rozmus (za życzliwość dla dzieci w placówkach salezjańskich oraz za dbanie o szkolenie kadry salezjańskiej dla dzieci) oraz Rada Osiedla Zasole i Zarząd Osiedla Zasole (za stałą życzliwość, wsparcie, obecność i współpracę z „Akademią Radości”). Wręczenia dokonał ks. R. Bieleń (dyrektor świetlicy), pani Józefa Żyła (kierowniczka świetlicy) wraz z dziećmi, członkowie Kapituły Orderu.

Finałem obchodów jubileuszu była uroczysta msza święta jubileuszowa pod przewodnictwem bpa A. Śmigielskiego, który wygłosił też okolicznościowe kazanie. Dodatkowo na zakończenie mszy św. Biskup skierował do uczestników swoje przesłanie, podobnie ks. inspektor T. Rozmus. Ponadto wyróżniono koadiutora Edmunda Mosia, salezjanina najdłużej związanego z duszpasterstwem na Zasolu, do którego listy gratulacyjne skierował generał salezjanów ks. P. Chávez (przeczytał go ks. inspektor T. Rozmus) oraz bp T. Rakoczy (list przeczytał ks. Kaleta). Po błogosławieństwie zebrani mogli jeszcze zobaczyć krótkie przedstawienie teatralne „Dominik Savio – droga do świętości” w wykonaniu Salezjańskiej Sceny Oratoryjnej na Zasolu „Quo Vadis” (występowały dzieci z naszej świetlicy środowiskowej oraz młodzież oratoryjna).

Przy wejściu do kościoła można było zapoznać się z wystawą pamiątek historycznych obrazujących 90-letnią pracę salezjanów na Zasolu. Ponieważ pobyt salezjanów na Zasolu można podzielić na cztery wyraźne okresy, dlatego każdemu z nich poświęcono ekspozycję zajmującą jedną, dużą gablotę. Pierwszym okresem pracy salezjańskiej był okres funkcjonowania kaplicy mieszczącej się w baraku, który obrazuje m.in. artykuł z gazety z 1916 r. opisujący poświęcenie kaplicy (23 V 1916), zdjęcia ks. Jana Świerca SDB (pierwszego duszpasterza na Zasolu) oraz inne przedwojenne zdjęcia, m.in. kaplicy i baraków mieszkalnych tutejszego osiedla. Cezurą czasową drugiego okresu było istnienie na Zasolu KL Auschwitz – w gablocie ilustrują ten czas m.in. zdjęcia męczenników salezjańskich (fotografie salezjanina w obozowym pasiaku zostały zestawione z jego zdjęciem z okresu przedwojennego), obozowe listy więźniów, list abp A. Sapięhy do komendanta obozu z prośbą o możliwość odprawienia pasterki. Również trzeci okres wyraźnie zarysowała historia, obejmuje on bowiem czas od zakończenia wojny i powołania salezjańskiej Szkoły Rzemiosł Budowlanych aż do jej likwidacji. Z tego okresu zachowały się wśród dokumentów tylko trzy dzienniki lekcyjne oraz dokument opisujący stanu budynków w 1949 r. Pokazano też nieliczne zdjęcia ówczesnej kaplicy. Ostatnim okresem pracy salezjanów, który trwa do dzisiaj, jest czas pracy rektoralno-parafialnej, który zobrazowany został dużą liczbą zdjęć z duszpasterstwa salezjanów od lat pięćdziesiątych XX w. do dziś.

Należy jeszcze dodać, że patronat honorowy nad uroczystościami objęli – bp ordynariusz diecezji bielsko-żywieckiej ks. T. Rakoczy, bp ordynariusz diecezji sosnowieckiej ks. A. Śmigielski SDB, ks. inspektor T. Rozmus oraz prezydent Miasta Oświęcim J. Marszałek. Patronat medialny sprawowali: TV Oświęcim, Radio eM, Radio Anioł Beskidów, „Dziennik Polski”, „Gość Niedzielny”, „Niedziela”.

ks. Robert Bieleń SDB